

Pastoraaltheoloog Kris Depoortere gaat met emeritaat

'Als je aan de ziel van een zieke komt, moet je ook zijn fysieke pijn aankunnen'

Tijdens een studiebijeenkomst over 'profetisch pastoraat' neemt de faculteit Godgeleerdheid van de K.U. Leuven binnenkort afscheid van pastoraaltheoloog Kris Depoortere. Een van 's lands meest bewogen theologen stapt over van de aula naar het kerkwerk.

PETER VANDE VYVERE | Terwijl hij de koffie zet, vertelt hij over een geanimeerde discussie tijdens een Caritasstudiedag over levenseindebeslissingen. Nog voor het bandje loopt, zitten we midden in het gesprek. Leven en denken, praktijk en theorie gaan onlosmakelijk samen. Zo is het altijd geweest bij Kris Depoortere, de huidige vicaris voor caritas, solidariteit en diaconie van het bisdom Brugge, voorheen prof sacramentenleer en liturgie aan het seminarie, daarna hoogleraar pastoraaltheologie aan de K.U. Leuven.

"Bij levenseindebeslissingen hanteren katholieke ziekenhuizen courant de palliatieve filter, maar die vangt niet alles op. Daaronder bevindt zich een ruimte waarvan we moeten blijven beseffen dat het om een grensoverschrijding gaat. Een louter procedurele aanpak dreigt dat besef uit te wissen. Procedures zijn nodig, maar mogen nooit automatismen worden: pallatie, sedatie, euthanasie – we lopen het rijtje af en klaar is kees."

"In een christelijke context vergt die laatste stap een totaal nieuw beraad, een heel persoonlijke betrokkenheid en het besef dat je de grenzen van de christelijke overtuiging overschrijdt. Is dat conservatief?"

Natuurlijk zijn het beslissingsrecht en de autonomie van de patiënt in terminale situaties van het grootste belang, maar het maakt een wereld van verschil of mensen in die fase van hun leven al dan niet omringd zijn. "Als er iemand naast je staat die je nabijheid biedt, kun je stukken meer. Het meest typische aan een christelijke voorziening is misschien wel dat ze er alles aan doet opdat niemand alleen moet sterven."

Depoortere beaamt dat mensen die omringd zijn, ingebed in een 'warm netwerk', doorgaans minder snel euthanasie overwegen. "Er hapert iets met de manier waarop we autonomie gestalte geven – niet alleen aan het levenseinde, maar ook in de tijd die daaraan voorafgaat. We hebben het moeilijk te aanvaarden dat er grenzen zijn aan onze vrijheid. Het is nochtans onontkoombaar: wil een relatie verrijkend zijn, dan beperkt ze ook mijn vrijheid. Liefde is altijd gedeelde autonomie." Almaar meer beseft hij hoeveel eenzaamheid er heerst in onze tijd. Als prof kende hij de cijfers en studies, in het 'werkveld' krijgen de eenzaamheid en de armoede – die twee gaan al te vaak samen – een gezicht. "Ik beseft nu wat het betekent wanneer je werkloos, diep in de schulden, helemaal alleen en vechtend tegen een hard-

Kris Depoortere.

© MICHEL VANNEUVILLE

Pastor en profeet

Als het goed is, is een pastor altijd ook profeet, meent Kris Depoortere. "Een profeet is geen toekomstvoorspeller, maar iemand die met mensen naar de diepte van hun bestaan gaat en zoekt hoe zich daar 'gewijde geschiedenis' afspeelt. Vandaag luidt de profetische vraag bij uitstek: hoe gaan we om met het broze, weerloze leven? Het antwoord daarop is de toetssteen voor onze beschaving. Het geweld in onze samenleving staat rechtstreeks in verhouding tot de eenzaamheid en verlatenheid van arme mensen. Geweld in zijn vele vormen is een wanhoopskreet. De pastor, die ook profeet is, hoort die kreet, opent perspectieven en biedt een arm aan." Op een studiedag van de 'permanente vorming praktische theologie' reiken lezingen en workshops een waaier van perspectieven op dit thema aan. (PVV)

Profetisch en pastoraal: een lat-relatie? op donderdag 19 november van 9 tot 17 uur in het Maria Theresiacollege (MTC 01.03), Leuven. Programma op www.theopraxis.eu. Inschrijven via www.kuleuven.be/vsc (klik code CA 25) of op 016/32.94.09. De **emeritaatsviering** voor Kris Depoortere vindt aansluitend plaats om 17.30 uur in de promotiezaal van de K.U. Leuven, Naamsestraat 22.

nekkige alcoholverslaving, moet rondkomen met 9,80 euro per dag."

Over de christelijke verzorgingsvoorzieningen, zijn nieuwe biotoop, is hij opvallend positief. "Ondanks het toenemende proceduredenken merk ik dat de zorg aan het levenseinde in kwaliteit toeneemt. De begeleiding is almaar meer gericht op palliatieve zorg, nabijheid en menselijk contact. Ondanks het managementdenken, voel ik – ook bij leidinggevend – veelal een diepe sociale bekommernis en een grote betrokkenheid. Weerloos leven roept zorg op. Ik ontmoet heel veel zorgbekwame mensen."

'Een christelijke zorgvoorziening doet er alles aan opdat niemand alleen moet sterven.'

Dat laatste vindt hij ook voor pastores – leken én priesters – die in de gezondheidszorg werken van het allergrootste belang. "Voor pastores aan de ziel van een zieke komen, moeten ze ook zijn fysieke pijn aankunnen. Een zielzorger mag niet in de psychische, relationele of religieuze wonden van mensen peuteren als hij geen bloed kan zien, als hij het fysieke lijden van mensen niet aankan. Je geeft geen spiritueel voedsel als je niet bekwaam bent mensen letterlijk eten te geven. Het is ontzettend nodig dat pastores in spe tijdens hun stage ook die gewone taken – wassen, eten geven... – leren opnemen."

Het valt op hoe begeistert onze gesprekspartner over het allerconcreetste kerkwerk spreekt. Is dat niet merkwaardig na vele decennia van studeren, schrijven en doceren? Hoe groot is de sprong van de sacramentologie, zijn eerste vakgebied, naar de ziekenkamer? "De pure intellectuele spelerei heeft mij nooit echt geboeid, theologie is voor mij altijd betrokken op het leven van mensen. Een van de hamvragen die me altijd bezighielden, luidt: mogen mensen nog leven nadat er onherroepelijke en onherstelbare dingen gebeurd zijn? Dat is een

kernvraag in elk doorvoeld mensenleven, maar ook in het christendom. Ze brengt ons bij de kern van Jezus' boodschap: er is geen verleden meer, er is alleen toekomst. Als je daarop doordent, kom je bij het hart van de theologie: waarom is er geen verleden meer? Omdat Jezus gekomen is om onze schulden af te betalen. Dat is het mysterie en de grote vreugde van het christendom: dat Jezus met zijn 'overschot van liefde' niet alleen in staat is iets te doen 'voor' ons, maar 'in plaats van' ons. Dat dit gegeven in het christelijke leven zo centraal staat, merk je niet alleen in de eucharistie met haar offerdimensie, het vormt ook de kern van het sacrament van de verzoening. Het staat ook centraal in het christelijke leven: we kunnen niet alleen bidden 'voor' anderen; we kunnen ook 'in hun plaats' bidden en zelfs beminnen."

Hoe komt het dan dat we de notie 'schuld' uit ons bewustzijn bannen en dat het verzoeningssacrament lijkt afgedaan? "Allereerst: schuld is verre van weg. In zoveel gesprekken met mensen merk je welke last ze met zich meesleuren, hoe ze gebukt gaan onder fouten uit het verleden. Schuld vergeten en verdringen lukt niet, om de eenvoudige reden dat we mensen zijn en dus ook fouten maken. De crisis van het sacrament van de verzoening heeft vele oorzaken: we reduceerden schuld tot kleine, onnozele, vaak seksuele dingetjes en wekten zo terechte weerstand op."

"We overdreven ook met de frequentie: je kunt toch niet om de veertien dagen serieus naar de diepte van je leven gaan om na te gaan welke tektonische platen daar verschuiven in goede en in slechte zin – want daarover gaat het. Tot zo'n seismografisch onderzoek ben je niet zo vaak in staat. Bij mij gebeurde het vijf jaar geleden heel intens tijdens de Cardonertocht, een ignatiaanse pelgrimage. Ik moest wel eerst veertien dagen en honderd tachtig kilometer stappen voor ik dieptezicht kreeg: 'Kris, je bent prof in Leuven, maar waar ben je eigenlijk, in de grond, als mens en als priester mee bezig?' In zo'n context klinken de woorden van het verzoeningssacrament echt bevrijdend: 'Laat die loden bollen aan je enkels toch afknippen. Je mag leven en anderen begeleiden naar leven, ook al heb je fouten gemaakt.'" III